

הלכות מעשר פרק יב

א. הלוקח פרות ממי שאינו נאמן על המעשרות, ושכח לעשרן, ונכנסה שבת או יום טוב, שאינו יכול לעשר הרי זה שואלו; ואם אמר לו, מעשרין הן אוכל על פיו בשבת; וכן אם אמר לו אחד שאינו נאמן, מעשרין הן אוכל על פיו באותה שבת: ואפלו היו לו פרות אחרות מתקנין מאותו המין מפני שאימת שבת על עמי הארץ, ואינו עובר בה עברה.

ב. אף על פי שהוא אוכל על פיו בשבת הרי זה לא יאכל מאותן הפרות למוצאי שבת, עד שיעשר דמאי על הכל, על שאכל בשבת, ועל הנשאר: שלא הקילו והאמינוהו, אלא לצורך אותה שבת.

ג. היתה שבת, ויום טוב סמוך לה, ושאלו באחד מהן אוכל אף בשני, מפני שלא נראה לעשר בנתיים; וכן בשני ימים טובים שלגליות.

ד. הנשבע על חברו שיאכל אצלו בשבת, והוא אינו מאמינו על המעשרות שואלו ואוכל על פיו, בשבת הראשונה בלבד; אבל בשבת שניה אף על פי שנדר ממנו הנזה אם לא יאכל אצלו לא יאכל, עד שיעשר מעשר דמאי.

ה. מי שאינו נאמן, שראינוהו שהפריש תרומת מעשר מפרותיו שהן דמאי, וראינוהו שחזרה ונפלה בפנינו בין למקום אחר בין למקומה, ואמר חזרתי והפרישתי אותה נאמן אפלו בחל, ואוכל על פיו: כשם שאימת שבת על עמי הארץ כן אימת דמוע עליהם, ואינן חשודין להאכיל את המדמע.

ו. מי שאינו נאמן, שראינוהו שהפריש מעשר ראשון מפרות אלו, ואמר שהפריש מהן מעשר שני נאמן; הפריש בפנינו מעשר שני, ואמר שהפריש הראשון אינו נאמן: שהשני שלו הוא, והנאמן על השני אינו נאמן על הראשון; והנאמן על הראשון, נאמן על השני.

ז. לפיכך מי שאינו נאמן שהוציא פרות מביתו, ואמר אלו מעשר ראשון נאמן, ואין מפרישין מהן תרומה גדולה ומעשרות; ואם אמר אלו מעשר שני אינו נאמן, והרי הן דמאי ומפרישין מהן תרומת מעשר. ויראה לי, שהוא פודה את כלם.

ח. האומר למי שאינו נאמן על המעשרות, קח לי ממי שהוא מעשר, והלך ולקח והביא לו אינו נאמן. ואם אמר לו, קח לי מאיש פלוני הרי זה נאמן לומר, ממנו לקחתי: שהרי מתירא, שמא ישאלנו. הלך לקח לו מאותו פלוני, ואמר לא מצאתיו, ולקחתי לך מאחר שהוא נאמן אינו נאמן.

ט. הנכנס לעיר, ואינו מכיר אדם שם, ואמר מי כאן נאמן מי כאן מעשר, ואמר לו אחד, אני אינו נאמן. אמר לו, איש פלוני הרי זה נאמן; והולך ולוקח מאותו פלוני, אף על פי שאינו מכירו, ואוכל על פיו. הלך לקח ממנו, ושאל לו מי כאן מוכר יין ישן, אמר לו זה ששלחך אצלי אף על פי שהן כגומלין זה את זה, הרי אלו נאמנין.

י. במה דברים אמורים, בזמן שאינו מכיר אדם שם. אבל אם מכיר שם אדם, לא יקח אלא מן הממחה; ואם שהה שם שלושים יום אף על פי שאינו מכיר שם אדם, לא יקח אלא מן

הַמַּמְחָה. וְלֹא הִתִּירוּ דְּבָרִים אֵלּוּ, אֲלֹא בְּתְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת;
אֲבָל לְעֲנִין פְּרוֹת שְׂבִיעִית, אוֹ לְעֲנִין טְהוֹרוֹת לֹא יִקַּח אֲלֹא מִן
הַמַּמְחָה.

יא. הַחֲמִירִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְעִיר, וְאָמַר אֶחָד מֵהֶן פְּרוֹת אֵלּוּ אֵינָם
מִתְקַנִּין, אֲבָל פְּרוֹת חֲבָרֵי זֶה, מִתְקַנִּין וּמַעֲשָׂרִין הֵן אֵינּוּ נֶאֱמָן:
שָׁמָּה קִנּוּנִיהָ הֵן עוֹשִׂין זֶה עִם זֶה, וַיְהִיָּה הַשָּׂכָר בִּינִיהֶן.

יב. הַמוֹכֵר פְּרוֹת בְּסוּרְיָה, וְאָמַר מִשְׁלֹאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל הֵם חֵיב
הַלּוּקָח לַעֲשׂוֹ; מַעֲשָׂרִין הֵן נֶאֱמָן, שֶׁהִפָּה שְׂאֵסֵר הוּא הִפָּה
שֶׁהִתִּיר. מִשְׁלֵי הֵן, חֵיב לַעֲשׂוֹ; מַעֲשָׂרִין הֵן נֶאֱמָן, שֶׁהִפָּה
שְׂאֵסֵר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר. וְאִם יָדוּעַ שִׁישׁ לוֹ קִרְקַע בְּסוּרְיָה,
וַהֲיָה רֹב מִמָּכְרוֹ מִשְׁדָּהּ חֵיב הַלּוּקָח מִמֶּנּוּ לַעֲשׂוֹ, שֶׁחֲזַקְתּוֹ
שֶׁהָבִיא מִשְׁדָּהּ.

יג. עֲנִיִּים שְׂאֵמְרוּ פְּרוֹת אֵלּוּ שְׁלֻלְקֻט שְׂכָחָה וּפָאָה הֵן הָרִי
אֵלּוּ נֶאֱמָנִין כָּל זְמַן הַגְּרָנוֹת, שֶׁהִלְקֻט וְהַשְׂכָּחָה וְהַפָּאָה מִצּוּיִים:
וְהוּא שִׁיְהִיָּה קָרוֹב מִן הַגֶּרֶן, כִּדִּי שִׁיֵּצֵא וַיָּבֹוא בּוֹ בַּיּוֹם. וְאִם
אָמְרוּ שֶׁלֹּמַעֲשָׂר עֲנִי הֵם הָרִי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין, כָּל הַשָּׁנָה שְׁלוֹ כְּלָהּ.

יד. וְאֵינָן נֶאֱמָנִין, אֲלֹא עַל דְּבַר שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִתֵּן אוֹתוֹ.
כִּי־צַד: חֲטִיִּים אֵלּוּ לִקֻּט שְׂכָחָה וּפָאָה הֵם, נֶאֱמָנִין. קָמַח זֶה
מִחֲטִיִּים שְׁלֻלְקֻט שְׂכָחָה וּפָאָה הוּא, אֵינָן נֶאֱמָנִין; וְאִין צָרִיךְ
לֹאמַר שֶׁאֵין נֶאֱמָנִין עַל הַפֶּת לֹאמַר מִשְׁלַמְתָּנוֹת עֲנִיִּים הִיא, אֲלֹא
מִתַּעֲשֶׂרֶת דָּמָאִי.

טו. נֶאֱמָנִין עַל הַשְּׁעוּרָה שְׁלֹאֲרוּ; וְאִין נֶאֱמָנִין עָלָיו, בֵּין חֵי בֵּין
מִבְּשָׁל. נֶאֱמָנִין עַל הַפּוֹל; וְאִין נֶאֱמָנִין עַל הַגְּרִיסִין, בֵּין חֵיִין
בֵּין מִבְּשָׁלִין. נֶאֱמָנִין עַל הַשָּׁמֶן לֹאמַר, שֶׁלֹּמַעֲשָׂר עֲנִי הוּא; וְאִין
נֶאֱמָנִין לֹאמַר, שֶׁלִּזִּיתִי נִקּוּף הוּא.

טז. נֶאֱמָנִין עַל הַיֶּרֶק, חֵי. וְאִין נֶאֱמָנִין עָלָיו מִבְּשָׁל, אֲלֹא אִם
כֵּן הָיָה דְּבַר מוֹעֵט, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בַּעֲלֵי בָתִּים, לִתֵּן מַעֲט יֶרֶק מִבְּשָׁל
מִקִּדְרָתוֹ לְעֲנִי; וּמִתּוֹךְ שִׁיכּוֹל לֹאמַר בְּעַל הַבַּיִת נִתְּנוּ לִי, יָכוֹל
לֹאמַר אֲנִי בִשְׁלַתִּיהוּ מִמִּתְּנוּתִי.

יז. וְכֵן בֶּן לֹוי שְׂאֵמַר, פְּרוֹת אֵלּוּ מִמַּעֲשָׂר שֶׁנִּטְּלָה תְּרוּמָתוֹ הֵם
הָרִי זֶה נֶאֱמָן לְעוֹלָם עַל תְּרוּמַת מַעֲשָׂר, כְּשֶׁם שִׁישְׂרָאֵל נֶאֱמָן
עַל תְּרוּמָה גְּדוּלָּה; אֲבָל אֵינּוּ נֶאֱמָן עָלָיו לְפָטְרוֹ מִמַּעֲשָׂר שָׁנִי.

יח. אֵין כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ אֲמוּרִין אֲלֹא בְּעַם הָאָרֶץ, שֶׁאֵינּוּ
לֹא חָשׁוּד וְלֹא נֶאֱמָן. אֲבָל מִי שֶׁהוּא חָשׁוּד לְמַכּוֹר תְּרוּמָה לְשֵׁם
חֲלִין אֲסוּר לִקַּח מִמֶּנּוּ כָּלֵל, דְּבַר שִׁישׁ בּוֹ זִיקַת תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂר,
אֲפִלּוּ קָרְבֵי דָגִים, מִפְּנֵי שְׁנוֹתֵנִין בָּהֶם שָׁמֶן. וְאִין אֲסוּר אֲלֹא כָּל
שְׁלִפְנֵי; אֲבָל אוֹצְרוֹ מִתֵּר לִקַּח מִמֶּנּוּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתִּירָא לְעָרֵב
תְּרוּמָה בְּאוֹצְרוֹ שָׁמָּה יוֹדֵעַ הַדְּבַר, וַיִּפְסִיד הַכֵּל. וְכֵן הַחָשׁוּד עַל
מַעֲשָׂר שָׁנִי לְמַכּוֹר לְשֵׁם חֲלִין, אֵין לוֹקַחִין מִמֶּנּוּ דְּבַר שִׁישׁ עָלָיו
זִיקַת מַעֲשָׂר. וְכָל זֶה קֵנֶס מִדְּבָרֵיהֶם.

יט. חָשׁוּד שֶׁהֵעִיד עַל שְׁלֹאֲחֵרִים, נֶאֱמָן חֲזָקָה, אֵין אָדָם חוֹטֵא
וְלֹא לוֹ; וְאִין צָרִיךְ לֹאמַר, עִם הָאָרֶץ. לְפִיכָךְ עִם הָאָרֶץ שְׂאֵמַר
זֶה טָבֵל וְזֶה תְּרוּמָה, זֶה וְדָאִי וְזֶה דָּמָאִי אֲפִלּוּ בְּשָׁלוֹ, נֶאֱמָן.
אָמַר אֵלּוּ פְּרוֹת מִתְקַנִּין בְּשְׁלֹאֲחֵרִים, נֶאֱמָן: וְהוּא שְׁלֹא יֵרָאוּ
כְּעוֹשֶׂה קִנּוּנִיהָ, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

כ. הַמוֹכֵר פְּרוֹת לַחֲבֵרוֹ, וְאַחֵר שִׁיֵּצְאוּ מִתַּחַת יָדוֹ, אָמַר

לְלוֹקָחַ, פְּרוֹת שְׁמֹכְרָתִי לָךְ טְבָלִים הֵן, הַבֶּשֶׁר בְּשׁוֹר בְּכוֹר הָיָה,
הַיֵּינָן יֵין נֶסֶךְ שׁוֹרֵת הַדִּין שְׁאִינוּ נֶאֱמָן, אֶפְלוּ הָיָה הַמוֹכֵר חָבֵר.
וְהִזְרִיז, מַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ; וְאִם הָאֱמִינוּ הָרִי זֶה מְשַׁבַּח, אֶפְלוּ
הָיָה הַמוֹכֵר עִם הָאָרֶץ.